

Langer Thuis- Stand van zaken en effecten Corona-crisis op (kwetsbare) ouderen in thuissituatie

Ter bespreking in werkgroep Langer Thuis (25-5) en kernteam Langer Thuis (juni)

Inleiding

Vanuit het programma Langer Thuis wordt sinds 2018 gewerkt aan ouderen in hun eigen omgeving zelfstandig oud kunnen worden, met een goede kwaliteit van leven. De Corona-maatregelen hebben uiteraard impact op dit doel en iedereen die er aan werkt dit te bereiken. In deze memo hebben we onder elkaar gezet:

- a) resultaten van voorgenomen acties uit het programma;
- b) extra crisis-gerelateerde acties en
- c) de (lange termijn) kansen en risico's van de corona-maatregelen op het langer thuis wonen.

Het doel van deze memo is om de versnellingsmogelijkheden te benutten en waar extra knelpunten zijn komen te liggen, deze goed in de actielijnen van het programma LT op te nemen.

A. Update Q1 2020

Actielijn 1 zorg en ondersteuning thuis

- **regionale zorgnetwerken** en **coördinatiefuncties tijdelijk verblijf** – zijn tijdens corona benut om snel de juiste zorg in te kunnen zetten. Voorbeelden hiervan zijn het coördineren van tijdelijk verblijf in 'coronahotels', het inzetten en verdelen van persoonlijke beschermingsmiddelen en het inzetten van wijkverpleging voor de thuiswonende ouderen met corona.
- Overzicht van **lokale en regionale samenwerkingsverbanden rondom ouderen** zijn door het RIVM in beeld gebracht.
- Daar waar de samenwerking voor de juiste zorg en ondersteuning nog niet tot stand komt, werken ZonMW en Raedlijn aan een **witte vlekken aanpak**
- **Digitale zorg en ondersteuning en ACP** zijn versneld tot stand gekomen (Zie onder B).

Actielijn 2 Mantelzorg

- Bijeenkomsten voor mantelzorgers in het kader van "Moeder aan de lijn" (in digitale vorm)
- De landelijke aanpak "Samen sterk voor mantelzorg" gaat verder, en neemt de richtlijn mantelzorg daarin mee.
- De 'zorgladder' wordt momenteel verder door Movisie en Mantelzorg aangevuld met goede praktijkvoorbeelden om andere partijen te inspireren.

- Samen met VNG is een nieuw **onderzoek** gestart om de behoefte bij gemeenten in beeld te brengen wat zij nodig hebben voor goede mantelzorgerondersteuning is in navolging van het eindadvies van de landelijk aanjager respijtzorg. Dit onderzoek is rond de zomer gereed. Op basis van de uitkomsten zal een praktijkondersteuningsteam samengesteld worden met partijen uit Langer Thuis. Hier liggen ook raakvlakken met de Verbeteragenda Toegang van de VNG.
- Verder wordt met gemeenten/VNG, MantelzorgNL en andere partijen een landelijke campagne mantelzorg vormgegeven. In de 1^e week van juni wordt de **campagne voor jonge mantelzorgers** gelanceerd, waarna in november rond Dag van de Mantelzorg volgende campagne onderdelen worden gelanceerd.

Actielijn 3 Wonen

- In principe lopen de acties rond wonen en zorg door. Tegelijkertijd hebben zorgorganisaties en veel bestuurders van gemeenten de focus gehad op organiseren van zorg en ondersteuning ivm Corona.
- Binnenkort zal vanuit de Taskforce Wonen en Zorg een uitvraag bij gemeenten en woningcorporaties worden gedaan om te zien in hoeverre de opgave wonen en zorg in beeld is en of er een woonzorgvisie is. Wel verwacht de Taskforce dat het behalen van de ambities door de corona-crisis een half jaar wordt vertraagt.
- Ook de stimuleringsregeling wonen en zorg loopt door. Tegelijkertijd is te verwachten dat gezien de doelgroep er minder bijeenkomsten zijn geweest van geïnteresseerden.

Programma overstijgend

- Congres Langer Thuis en Congres Nieuwe Generatie Ouderenzorg voegen hun programma's samen in één congres in november 2020
- Interactieve kaart met lokale activiteiten is gereed. Zie : <https://www.programmalangerthuis.nl/voorbeelden/op-de-kaart>
- Jaarlijkse monitoring wordt afgerond voor de zomer 2020
- Grafische ondersteuning (Tekening-project) van de boodschap Langer Thuis worden afgerond voor de zomer 2020.
- Voortgangsrapportage is uitgesteld tot Q4 2020.

B. Extra crisis-activiteiten

Veel corona-maatregelen zijn ingestoken om (kwetsbare) ouderen te beschermen. De impact van de maatregelen is voor ouderen, mantelzorgers en de professionals van zorg en ondersteuning groot.

Aanvullende acties zijn ondernomen in lijn van het programma Langer Thuis. Bezien moet worden hoe deze aanvullende acties weer *afgeschaald* kunnen worden en/of *structureel* gemaakt kunnen worden.

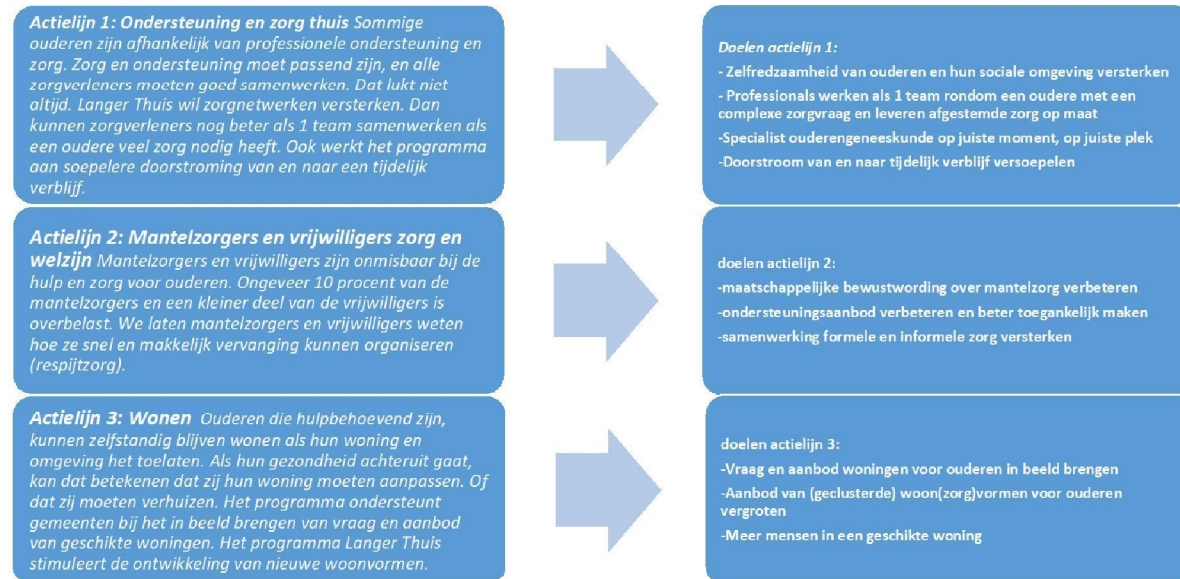
- Continuïteit van zorg en ondersteuning:
 - **Richtlijnen** voor het veld voor dagbesteding, mantelzorg, huishoudelijke hulp en hulpmiddelenzorg.
 - **Testbeleid** waardoor ook deze professionals zich kunnen laten testen. Dit geldt ook voor mantelzorgers, vrijwilligers in de palliatieve zorg en PGB gefinancierde zorgverleners. Voor deze laatste groep gelden twee aparte richtlijnen. (richtlijn beschermingsmiddelen en richtlijn testbeleid voor mantelzorgers, PGB gefinancierde zorgverleners en vrijwilligers in palliatieve zorg)

- **Persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM)** voor zorgverleners die mensen thuis verzorgen waarbij het vermoeden bestaat dat hun cliënt corona verschijnselen
 - **Financiering** geregeld in bestuurlijke afspraken VWS/VNG en VWS/ZN
 - **Het opschalen van e-health.** Aanbieders van zorg of ondersteuning die rond de coronacrisis extra wilden inzetten op digitale zorg of ondersteuning op afstand voor mensen thuis (zoals beeldschermzorg) hebben een aanvraag kunnen doen in het kader van de SET-regeling, SET Covid-19. Voor SET Covid-19 was een bedrag van €23 mln beschikbaar. Er zijn uiteindelijk ongeveer 1700 aanvragen gedaan.
- Ondersteuning mantelzorgers:
 - Het uitbreiden van de **telefonische hulplijnen** via MantelzorgNL en Mantelzorgerlijk voor mantelzorgers die vragen hebben en doorverwezen kunnen worden naar betere ondersteuning.
 - Er is een **zorgladder** opgesteld die als escalatiemodel fungeert op het moment dat mantelzorgers bepaalde zorg niet meer aankunnen.
 - **Crisisplaatsen;** indien het thuis met de cliënt niet meer gaat en de zorgverlener wegvalt, worden crisisplaatsen geregeld, dat kan bijvoorbeeld een andere zorglocatie zijn. Dit verloopt via de huisarts. Een extra crisis-structuur is opgebouwd onder de DPG's voor covid- en niet-covid patiënten.
- Ondersteuning ouderen:
 - Het ontwikkelen van een **routekaart voor kwetsbare ouderen thuis**. Deze routekaart is behulpzaam voor ouderen zelf om inzicht te krijgen in de fase waarin coronamaatregelen worden afgeschaald.
 - Er zijn veel (buren)hulpdiensten, telefoonlijnen, publieksacties opgestart. Voor overzicht van **maatschappelijk initiatief** zie de bijlage.
 - Het beschikbaar stellen van 45.000 behandelpaspoorten van (10)(2e) gratis beschikbaar te stellen aan zorgverleners (o.a. huisartsen, (wijk)verpleegkundigen en so's) t.b.v. **ACP-gesprekken**. Het behandelpaspoort is een hulpmiddel voor patiënt en zorgverlener om het gesprek te voeren over de behandelwensen (www.behandelpaspoort.nl). Ondertussen zijn al 42.000 paspoorten besteld en wordt binnenkort gestart met het leveren van de paspoorten.
- Ondersteuning samenwerking
 - **Regionale zorgnetwerken;** de regionale netwerken van aanbieders van ondersteuning en zorg en inkopers, die samenwerken rond ouderen, spelen een belangrijke rol tijdens Corona. Regionale netwerken hebben bijvoorbeeld afspraken gemaakt over: palliatieve zorg voor ouderen met Corona, thuiszorg voor ouderen met Corona, personele inzet en verdeling van persoonlijke beschermingsmiddelen. Deze regionale netwerken zijn door PLT bij elkaar gebracht in leernetwerken. Vraaggestuurd worden zij ondersteund.

C. Effecten

De urgentie voor het programma Langer Thuis zit hem in de verwachting dat de komende jaren een toenemend aantal ouderen thuis zal wonen. Ouderen die zelfstandig oud willen worden moeten kunnen rekenen op goede zorg en ondersteuning op het moment dat zij dit nodig hebben. En dit geldt ook voor de mantelzorgers die ouderen thuis vaak intensief ondersteunen. Zij hebben ondersteuning nodig wanneer zij het niet meer kunnen volhouden. Daarmee zullen ook knelpunten waar ouderen en hun omgeving tegenaan lopen zich op grotere schaal voordoen. Dit vraagt om de brede aanpak over alle domeinen van ondersteuning en zorg en wonen in het programma Langer Thuis.

- Kansen voor doelen Langer Thuis
 - Versnelling inzet van digitale zorg en ondersteuning
 - Noodzaak en mogelijkheid van samenwerking en kortere lijntjes in de regio is zichtbaarder
 - Financiële/inkoopkaders secundair, over muren heen gestapt
 - Meer (crisis)plaatsen in de regio
 - Advanced Care planning en bewust keuzes maken bij ouderen (bv in behandelpaspoort) zijn in versnelling geraakt.
 - Welzijn op recept en verbinding medisch en sociaal liggen meer voor de hand
 - Vroegsignalering en betrokkenheid van buurt(bewoners) is belangrijker
- Risico's voor doelen Langer Thuis
 - Vertraging op verbreden van de coördinatiefuncties tijdelijk verblijf naar de Wmo en de Wlz
 - Doorstroom naar verpleeghuis stagneert, meer crisissituaties thuis.
 - Prioriteit op medische zorg, waardoor sociaal werk en wijkteam weer op afstand komen te staan

Bijlage 1: OVERZICHT ACTIELIJNEN EN ACTIES**Figuur 1; de drie actielijnen en haar doelen**